

Asia: VN/27386/2023-VNK-31

Luonnos valtioneuvoston toimenpideohjelmaksi rasismin torjumisesta ja yhdenvertaisuuden edistämisestä

Tarkentavat kysymykset

Millaista sidosryhmäyhteistyötä tulisi tehdä toimeenpanon aikana (yhteistyötahot, yhteistyön muoto ja fokus)?

-

Miten ja missä toimenpiteissä risteävän ja moniperusteisen syrjinnän torjuminen tulisi erityisesti huomioida?

-

Mitä sellaisia toimenpiteitä toimenpideohjelmasta puuttuu, joita valtioneuvoston yhdenvertaisuustiedonannon puitteissa pitäisi mielestäsi edistää?

-

Miten toimenpideohjelman tavoitteiden toteutumista ja vaikutuksia tulisi seurata?

-

Muut kommentit

-

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Luonnos valtioneuvoston toimenpideohjelmaksi rasismin torjumisesta ja yhdenvertaisuuden edistämisestä

E

Lausuntopyynnön diaarinumero: VN/27386/2023 VNK-31

Suomen kommunistisen puolueen (jatkossa SKP) lausunto

Lausunnon taustaksi toimenpideohjelman luonnoksessa (jatkossa toimenpideohjelman) esitettyä:

Toimenpideohjelman luonnoksen tavoitteena on antaa uutta vauhtia valtioneuvoston rasismiin vastaiselle työlle, jotta monimuotoistuvassa Suomessa yhdenvertaiset mahdollisuudet voisivat aidosti toteutua jokaisen elämässä.

Luonnoksessa todetaan, että resursseja kohdennetaan myös jo hyviksi havaittujen toimien vahvistamiseen ja laajentamiseen. Erityistä huomiota kiinnitetään julkishallinnon toimiin, ja tehostetaan yhdenvertaisuuslain mukaisen edistämisvelvollisuuden toteutumista. Valtionhallinnon lisäksi työhön tarvitaan mukaan paikallistason toimijat, eli kunnat ja muut viranomaiset. Yhteistyötä tehdään toimenpideohjelman toimeenpanon aikana laajasti yhteiskunnan eri toimijoiden, kuten kansalaisjärjestöjen kanssa.

Luonnoksessa todetaan, että yhdenvertaisuus on yksi keskeisimmistä perusoikeuksista suomalaisessa yhteiskunnassa.

Vuonna 2015 voimaan tulleen yhdenvertaisuuslain muutoksen myötä syrjinnän kieltö kattaa nykyään iän, alkuperän, kansalaisuuden, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, poliittisen toiminnan, ammattiyhdistystoiminnan, perhesuhteiden, terveydentilan, vammaisuuden, seksuaalisen suuntautumisen tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella tapahtuvan syrjinnän kaikilla elämänalueilla. Vuoden 2023 osittaisuudistus vahvisti lakia entisestään. Viranomaisten, koulutuksen järjestäjien ja työnantajien edistämisvelvollisuudet ulottavat lainsäädännön rakenteellisen syrjinnän torjumiseen.

Kansainväliset ihmisoikeuksien sopimusvalvontaelimet ovat suosituksissaan toistuvasti kannustaneet Suomea vahvistamaan rasismiin vastaista työtä. Jäsenvaltioiden välisessä määräaikaistarkastelussa

(UPR) vuonna 2022 Suomi sai kymmeniä suosituksia muilta sopimusvaltioilta rasismiin ja syrjintään puuttumisen tehostamiseksi, esimerkiksi kannustusta toimien riittävälle resursoinnille ja järjestelmälliselle toteutukselle.

Huomioita toimenpideohjelmaa toteuttavista toimijoista:

Toimenpideohjelma kattaa laajasti yhteiskunnan toimijat eri julkishallinnon viranomaisista työnantajiin, koko koulutusjärjestelmään, liikuntaan, urheiluun, taiteeseen ja kulttuuriin. Sosiaali- ja terveystoimea ei ole erikseen mainittu, vaikka kaikki maassamme vakituisesti asuvat käyttävät näitä palveluja ainakin jossain vaiheessa elämäänsä asiakkaina. Lisäksi sote-alalla on paljon maahan muuttaneita työntekijöitä. Maassamme toimii myös lukuisia potilasjärjestöjä ja terveyden edistämiseen pyrkiviä järjestöjä, jotka ovat tärkeänä lisänä terveydenhuoltojärjestelmällemme ja tarjoavat tietoa, koulutusta ja vertaistukea.

Toimenpideohjelmassa tuodaan laajasti esille kansalaisjärjestöjen ja hyvien väestösuhteiden merkitys. SKP näkee, että toimenpideohjelman tavoitteet ovat oikeita ja kannatettavia. Ruohonjuuritasolla, ihmisten arkielämässä tapahtuva toiminta on keskeistä hyvien väestösuhteiden vahvistamisessa ja ennakkoluulojen hälventämisessä. Suomen mitä monipuolisin järjestökenttä ja niissä tapahtuva vapaaehtoistyö tarjoaa erinomaisen foorumin tälle. Toimenpideohjelman toimenpidekohdassa 4.2. esitetäänkin:

Tuetaan yhdenvertaisuutta edistävien järjestöjen toimintaedellytyksiä kansalaisjärjestöstrategian toimenpiteillä. (OM, 2024- 2027).

Huomioita ruohonjuuritason työstä ja toimenpiteistä hyvien väestösuhteiden ja yhdenvertaisuuden kehittämiseksi ja rasismien torjunnaksi

Lapsille ja nuorille on tärkeää päästä monipuolisesti harrastustoiminnan piiriin. Monasti niin suomalaisten kuin maahan muuttaneiden perheet tarvitsevat lisätietoa ja rohkaisua lasten osallistumiseen kodin ulkopuoliseen toimintaan, usein myös taloudellista tukea. Tähän tulee kiinnittää huomiota. Yhdessä tekeminen on parasta ennakkoluulojen poistamiseksi, toisiinsa tutustumiseksi ja ystävyyssuhteiden kehittämiseksi.

Hyvien väestösuhteiden kehittämiseksi on keskeistä tavallisen arkielämän sujuminen. Pienet asiat saattavat olla ratkaisevia. Sosiaalisesta isännöinnistä on hyviä kokemuksia. Täysin toisenlaisista olosuhteista ja ilmastosta muuttaneille, erityisesti turvapaikanhakijoille ja kiintiöpakolaisille voi olla shokki tulla talvipimeään Suomeen kerrostaloon. Elämän alkuun pääsemisessä auttaa riittävä perehdyttäminen meille niin itsestään selviin asioihin. Suomalaisen keittiö, kylpyhuone, sauna,

pyykkitupa, varastot, muut yhteistilat on myös turvallisuussyistä tehtävä tutuiksi. Tällä voidaan myös poistaa asumisyhteisön ennakkoluuloja ja mahdollisia konflikteja ja edistää kotoutumista ja hyviä naapuruussuhteita. Kansalaisjärjestöillä ja vapaaehtoistyöllä voi olla merkittävä rooli tässä toiminnassa, esimerkkinä Martat. Mukaan on syytä ottaa myös vuokralaisaktiivit niin kuntien kuin suurimpien vuokranantajien vuokralaisdemokratiatoiminnan piiristä. Vapaan sivistystyön oppilaitoksilla on merkittävä rooli kielen ja kulttuurin opetuksessa ja siten kotoutumisessa maahamme. Niillä on myös roolinsa maahan muuttaneiden mahdollisesti kesken jääneen koulupohjan täydentäjänä peruskoulun ja lukion suorittamiseksi. "Vapaan sivistystyön koulutuksilla edistetään yhteiskunnan eheyttä, tasa-arvoa ja aktiivista kansalaisuutta," todetaan opetushallituksen verkkosivuilla. SKP ei näe viisaana leikkauksia vapaan sivistystyön oppilaitoksilta.

Suomessa on yli sata ystävyysseuraa. Ne tekevät tutuksi kohdemaatansa ja yhdistävät myös kohdemaasta lähtöisin olevia ja kyseiseen maahan jollain tavalla sidoksissa olevia tai vain kiinnostuneita henkilöitä. Ystävyysseurat tutustuttavat suomalaisia ja kohdemaan kansalaisia toisiinsa. Tämä kaikki on täysin ruohonjuuritasolla tapahtuvaa toimintaa, joka osaltaan on omiaan poistamaan ennakkoluuloja ja rasismia. Ystävyysseurat toimivat vapaaehtois pohjalta, pääsääntöisesti pienillä budjeteilla ja kustannustehokkaasti. Kuitenkin monien seurojen pieniäkin avustuksia on supistettu valtion säästöohjelman nimissä.

Suomi - Venäjä - seuralla on pitkä historia tässä työssä, jo Neuvostoliiton ajoilta. Tuhannet suomalaiset ja venäläiset ovat tutustuneet toisiinsa ja solmineet ystävyysuhteita. 1980-luvulta alkaen Suomeen on myös muuttanut runsaasti venäjänkielistä väestöä. Monet heistä ovat osallistuneet aktiivisesti ystävyysseuran toimintaan. Venäjän hyökättyä Ukrainaansuomalaisien suhtautuminen on muuttunut varsin kielteiseksi paitsi Venäjän nykyjohtoon myös maamme venäläisiin ja kaikkeen venäläisyyteen, kieleen ja kulttuuriin. Tätä osaltaan on edesauttanut hallituksen päätös lopettaa valtion apu Venäjä-seuralle, joka kuitenkin on selkeästi irtisanoutunut Putinin politiikasta ja tuominnut hyökkäyksen Ukrainaansuomalaisien vastainen toiminta ja jyrkkä retoriikka on omiaan voimistamaan venäläisvastaisuutta Suomessa. Hallituksen olisikin kiinnitettävä huomiota toimenpideohjelman hengessä eron tekemiseen Venäjän hallinnon politiikan ja tavallisten venäläisten välillä ja ryhdyttävä kitkemään venäläisvastaisuutta maassamme.

SKP ehdottaa, että valtiovalta tunnustaa moninaisten ystävyysseurojen merkityksen toimenpideohjelman toteuttamisessa ja tukee niiden toimintaa vähintään aiemmalla tasolla.

Maassamme toimii monia erilaisia rauhanjärjestöjä ja kehitysyhteistyötä tekeviä järjestöjä. Nämä järjestöt toteuttavat jokapäiväisessä toiminnassaan toimintaohjelman tavoitteita ruohonjuuritasolla. SKP ei pidä viisaana näidenkään järjestöjen valtionavun lakkauttamista. Olemassa olevien, toimintansa ja asemansa vakiinnuttaneiden järjestöjen taloudellinen tukeminen on viisaampaa ja taloudellisempaa kuin uusien järjestelmien ja organisaatioiden rakentaminen erityisesti hyvien väestösuhteiden kehittämiseksi ja rasismien torjumiseksi. Olemassa olevaa järjestökenttää tulisi rohkaista ja tukea jäsenistön kasvattamiseksi maahan muuttaneita mukaan kutsumalla.

Luku 7.2. on otsikoitu Antisemitismin torjuntaan liittyvät toimet.

SKP näkee, että antisemitismin torjunta on tärkeä osa rasismien torjunnassa. Tässä myös käsitteiden selkeyttäminen on tärkeää. Korostamme, että sionismin ja sionistisen politiikan kritisoiminen ja vastustaminen ei ole antisemitismiä.

Hallitus haluaa oikeudellisen selvityksen kommunismin symbolien käyttämisen kriminalisoinnista. Korostamme, että SKP ja kommunistit eivät ole antisemitistejä. Tuomitsemme Suomen juutalaiseen seurakuntaan kohdistuvat väkivallanteot ja väkivallalla uhkaamisen, sekä tuemme juutalaisten oikeutta omaan uskontoon ja kulttuuriin.

Kommunismin symbolien määrittelemisen ei ole yksiselitteistä. Niillä, kuten kaikilla symboleilla on pitkä historia. Poliittisilla puolueilla on omat symbolinsa ja logonsa. Se on osa poliittista toimintaa, jonka perusteella syrjintä on yhdenvertaisuuslain mukaan kiellettyä. Euroopassa ja laajemminkin tällaiset kiellot ovat hyvin rajattuja ja poikkeuksellisia. SKP kiinnittää huomiota tähän toimenpideohjelman ristiriitaisuuteen.

Omassa toiminnassaan SKP on aina toiminut internationalistisen solidaarisuuden periaatteiden mukaan, tuominnut rasismien ja fasismin. Puolue on myös noudattanut lakeja ja asetuksia, sekä puoluelain määräyksiä ja ottanut tarvittaessa ohjausta Oikeusministeriöltä.

Taskinen Liisa
Suomen kommunistinen puolue